

BUSKSKVETTEN

Nr. 2 * 1979 * 3. årg.

ORGAN FOR
NORSK ORNITOLOGISK
FORENING
AVDELING BUSKERUD

BUSKSKVETTEN

NR. 2 1979 3. ARG.

ORGAN FOR NORSK ORNITOLOGISK FORENING
AVDELING BUSKERUD

I REDAKSJONEN:

Øivind Syvertsen, Postboks 19, 3478 Nærnes (ansv. red.).
Tom Schandy, Hauges gt. 74, 3000 Drammen.
Geir Egil Roe, 3550 Gol.

BUSKSKVETTEN utkommer tre ganger årlig og sendes fritt til alle medlemmer av lokallagene i Buskerud. Årsabonnement for ikke-medlemmer: Kr. 10,-.

Trykket hos OFFSET HURTIGTRYKK, Hauges gt. 74, 3000 Drammen. Opplag : 400

Forsiden: Flaggspett, tegnet av Dag Vatle i Hallingdal lokallag.

INNHold :

- Side 44: Fiskumvannet Naturreservat. - En presentasjon.
,, 66: Mallorca er ikke bare turister.
,, 69: Fra kattuglas liv.
,, 75: NOF, Hallingdal lokallag. Årsberetning 1978.
,, 76: 1970 - Årenes isfuglinvasjon. En sammenfatning av funnene i Buskerud.
,, 79: Hallingdal lokallags regnskap for året 1978.

KJÆRE LESER !

Vel møtt igjen ! Vi kan presentere et forholdsvis fyldig høstnummer, noe som selvsagt først og fremst skyldes artikkelen om Fiskumvannet, som jo tar sin del av spalteplassen. Men generelt kan stofftilgangen sies å ha vært god denne gangen, og vi sitter faktisk for første gang igjen med stoff som må stå over til neste nummer. Slik skal det være ! Fortsett med det, og ikke la det hende denne redaktøren som det skjedde min redaktørkollega borte i Bergen. Han roste medlemmene fordi de ved en anledning hadde vært generøse å sende ham slike små, pene ark med bokstaver ordnet i ord og linjer, avsnitt og kapitler. Denne ros ble merksnodig alment tolket dithen at man mente man nå kunne hvile på sine laubær, med den følge at den arme redaktør sto uten stoff da tiden for neste nr. var slagen, og det var jo ikke meningen. Men dette er vel unødvendig å nevne for de flittige Buskerud-ornitologene (det ovenfor nevnte stoff som må vente med å se dagens lys til neste nr. dreier seg forresten bare om et par små sider. Got it ?).

Redaktøren har fått i hende et skriv fra NOF hvor det meddeles at Norsk navne- og sjeldenhetskomite (NNSK) ikke lenger eksisterer. Komiteen er istedet blitt delt i to : Norsk sjeldenhetskomite for fugl (NSKF) og Norsk navnekomite for fugl (NNKF). Disse komiteene tar for seg henholdsvis sjeldenhets sakene og navnesettingen på norske fugler. Hva navnesetting angår, opplyses det forøvrig om at det under årsmøtet på Lista i våres ble bestemt at også Norge heretter skal følge Vouus' nye systematikk i likhet med de fleste andre europeiske land. Den nye fuglenavnlista ordnet etter den nye systematikken vil bli trykket i Vår Fuglefauna nr. 3 1979. Det betyr, at i fremtidige Buskskvetter vil artikkelforfattere som ikke har fulgt det nye systemet, måtte gjøre regning med å finne seg i at vi her i redaksjonen endrer enkelte navn og rekkefølgen på arter i samsvar med Vouus' liste. Men det er vel en bagatell og lite å krangle om, vel?

Ja, da vil vi bare få ønske fortsatt god og fuglerik høst. Nyt trekkfuglene mens vi har dem her, det er lenge til våren !

RED.

FISKUMVANNET

NATURRESERVAT

—En presentasjon

Ornitologisk rapport fra ca. 1955 - 1.1.79.

ARNE NÆVRA

INNLEDNING:

Ved Kongelig resolusjon av 19.4.1974 ble de vestligste deler av Fiskumvannet i Øvre Eiker fredet under betegnelsen "Fiskumvannet Naturreservat". Dette skjedde etter at et noe større område hadde vært midlertidig fredet i vel ett år - og etter at fredningsforslag hadde eksistert i over 4 år.

Mens forslaget forelå, ble dessverre verdifulle myrområder både i nord og sør oppdyrket. Den opprinnelige lokalitetens verdi ble dermed redusert betydelig (spesielt for vadefugler) - før reservatstolpene kunne slås ned.

Slik reservatet ble, dekker det om lag 1/3 av den 3,2 km² store innsjøen, samt mindre tilgrensende myrområder (se fig.). Fiskumvannet er en grunn innsjø som har tillag av to mindre elver og utløp i en elv (Vestfosselva). I SØ er vannet forbundet med den meget store og dype innsjøen Eikern ved et smalt sund. Fiskumvannet har således både oligotrofe og eutrofe trekk, ettersom en beveger seg fra øst mot nord.

Reservatet har fått strenge vernebestemmelser (all jakt forbudt osv), men bare motorisert ferdsel er forbudt. Ferdsel med robåt og til fots er derfor generelt tillatt overalt (men bør selvsagt begrenses av hensyn til forstyrrelsene).

Oppsynsmannen, Magne Sjöblom, Vestfossen (som også er nåværende formann i NOF/Øvre Eiker), har ansvaret for at fredningsbestemmelsene overholdes - og skal være behjelpelig ved forespørsel om befaringer osv.

Det var mange grunner som talte for å gi gruntområdene i Fiskumvannet vern. Både landskapsmessige, botaniske, limnologiske og ornitologiske interesser er knyttet til lokaliteten. Men det er først og fremst områdets verdi for vannfugl som la grunnlaget for fredninga. I fredningsbestemmelsene § 3 står det: "Formålet med reservatet er å bevare en spesiell naturtype, med et rikt fugleliv som er av særlig vitenskapelig og pedagogisk interesse".

FUGLEFAUNAEN

Fiskumvannet har forsåvidt i lang tid vært kjent i ornitologiske kretser. Allerede i forrige århundre forelå det oppsiktsvekkende observasjoner fra vannet. Som eksempel kan nevnes at det i 1837 ble skutt 2 eks. gråhodealbatross på Fiskum. Arten er vel verken før eller siden blitt påvist i Europa.

De første sikre observasjoner i Norge av både svarterne (1853) og rovtterne (1965) ble gjort nettopp her - og bidro til å gjøre vannet kjent i litteraturen. Til slutt må nevnes en av de siste godbitene: første hekkefunn av rosenfink i Norge (1970).

Men det avr først på 60-tallet, og særlig fra omkring 1968, at mer jevnlige besøk ble foretatt i området. Det var hovedsaklig amatørornitologer fra Kongsberg, Drammen og Vestfossen (og seinere Hokksund) som samlet inn observasjonsmateriale, som også la grunnlaget for fredningsforslaget i 1970.

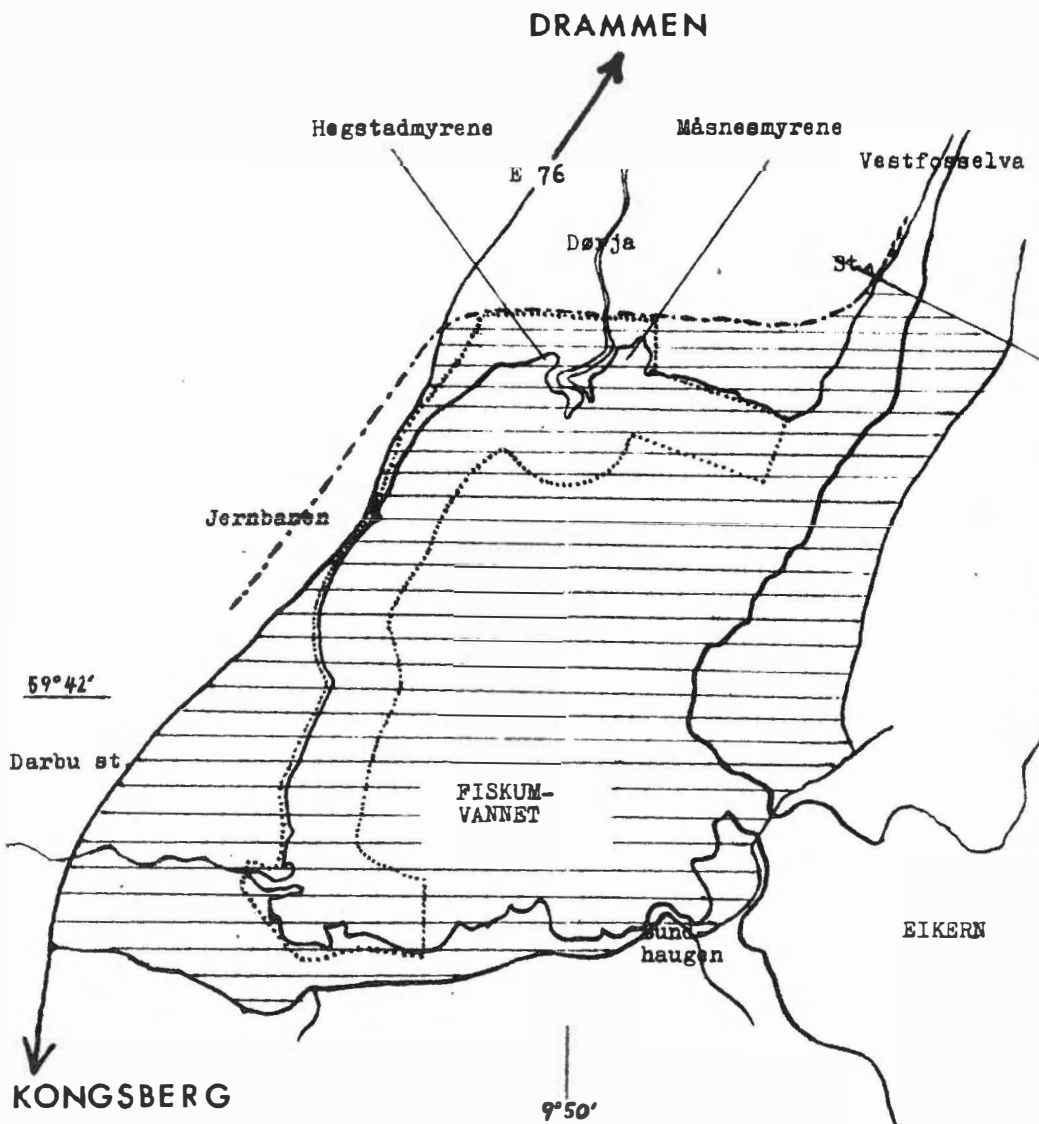
Dette materialet fortalte tydelig at vannet var av stor verdi spesielt for vannfugl i trekketidene vår og høst. Bare i liten grad er Fiskumvannet hekkelokalitet.

Om våren gir de oversvømte snelle- og starrområdene gode ernæringsmuligheter for vade- og andefugler (selv om størrelsen altså er sterkt redusert p.g.a. oppdyrkingen). Om høsten kommer gjerne ei bred mudderstrand til syne i nordøst. Denne blir flittig besøkt av vadeugl.

Bestander av takrør, sjösivaks, pors og diverse lauvtrearter gir landskapet skiftende karakter og tilbyr en del fugler hekkemuligheter. Og dersom forstyrrelsene av robåter i sivområdene vil avta, vil nok den tiltakende gjengroinga av makrovegetasjonen langs breddene gi stadig bedre hekkeforhold for ei rekke vannfugler. Arter som hettemåke, sothøne, sivhøne, toppdykker, toppand m.fl. kan nok snart bli nye hekkefugler her. (Et spørsmål er riktignok vannstandsreguleringene i Vestfossen.)

Den ornitologiske virksomheten har stort sett bare vært vanlig rutine, hovedsaklig i trekketidene og i helgene. Bare i beskjeden grad er ringmerking blitt foretatt (da stort sett merking av reirunger).

Pr. 1.1.79 er med sikkerhet 186 fuglearter (pluss 4 underarter) påvist ved vannet. Da er også enkeltobservasjoner fra litteraturen tatt med. Artsomtalen er i hovedsak bygd på min oversikt: "Fuglefaunaen i Övre Eiker med hovedvekt på Fiskumvannet" (4.utgave 1979).

Skravering: observasjonssområde ved Fiskumvannet
 Prikket linje: grense for naturreservat

Målestokk ca. 1: 18 000

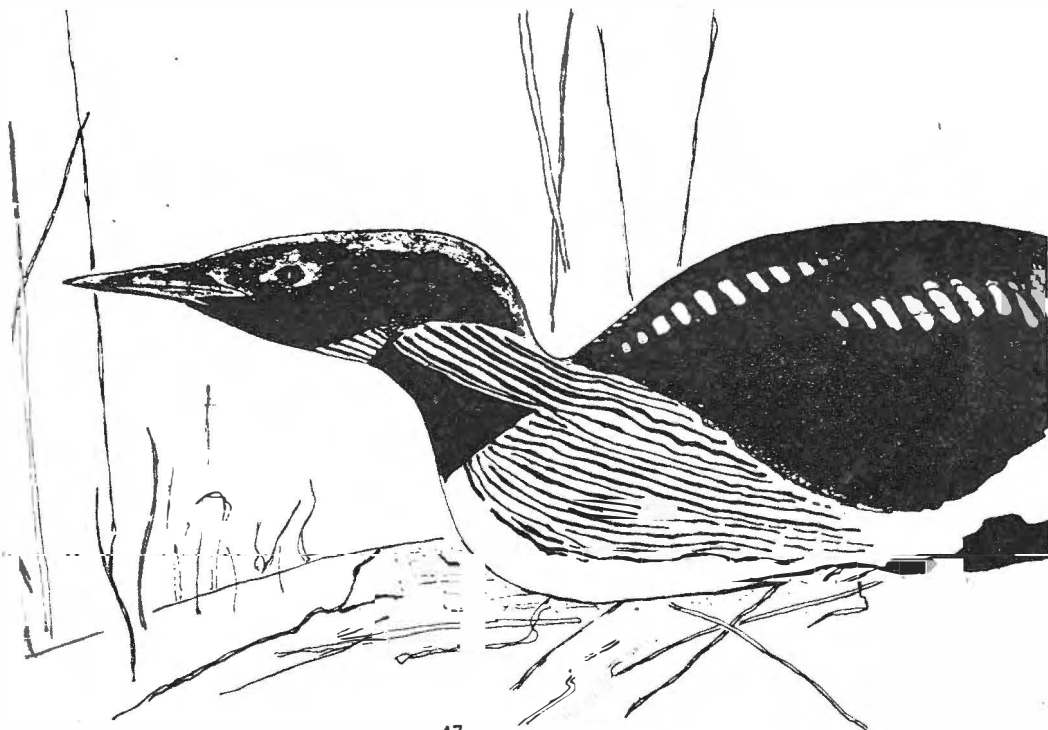
Forkortelser brukt i artsomtalen :

- obs. : observasjon, observere
E.t. : ekstremumstider (dvs. absolutt første og siste notering av en art på trekket).
ad. : adultus, voksen fugl i sin endelige fjærdrakt.
juv. : juvenlis, ungfugl i sin første egentlige fjærdrakt (etter pull.stadiet).
pull. : pullus, ikke flygedyktig unge (ikke komplett fjærdrakt).
sp. : species, etter slektnavn, betegner ukjent art innen slekta.
(*) : Observasjonen ennå ikke behandlet av LRSK.

ARTSOMTALE OG STATUS PR. 1/1-79 :

Smålom, *Gavia stellata*. Uregelmessig vårtrekkgjest (udat. obs.)
Fra seinere år foreligger ingen obs.

Storlom, *G. arctica*. Forekommer på vårtrekket, hyppigst i mai.
E.t.: 21/4 og 23/5. Dessuten sommerobs. : 2 eks. 15/6-74 og hele 4 eks.
9/6-75 (A.H.). Største notering: 12 eks. 15/5-77. (A.H.).

Dvergdykker, *Tachybaptus ruficollis*. Sjelden. 1 eks. 7-9/10-76 (A.N.).

Horndykker, *Podiceps auritus*. Sjelden. R.Collett (1921) nevner 1 eks.
Nærmere oppl. mangler.

Podiceps sp. Antakelig en horndykker, *P. auritus*, ble obs. ved Måsnesmyrene
4/10-70. (A.N.).

Toppdykker, *P. cristatus*. Har inntil de senere år vært uregelmessig vårtrekk-
gjest, men har opptrådt hyppigere og lenger utover våren og forsommeren
de siste år. Hekking er ikke konkret påvist ennå. Obs.: 1967 : 2 eks. 15 og
16/5, 1968: 1 eks. 18/5 (Ö.M.). 1974: 1 par tilholdt i nordenden av vannet
i perioden 19/5 til 13/6 (A.N., A.H.), 1976: Obs. i perioden 6/5 til 24/5,
alltid 2 eks. (unntatt 6/5 1 eks) (M.S., A.N.). 1978: Opptil 6 eks. obs.(21/5)
hvorav 2 i parringsleik (A.H., J.L., D.K., m.fl.).

Gråhodealbatross, *Diomedea chrysostoma*. 2 eks. skutt på det islagte vannet i
i april 1837 (Lövenskiöld 1946).

Gråhegre, *Ardea cinerea*. Regulær vår og høst med størst antall i august
(opptil 6-7 eks.). E.t.: 30/4-7/5 og 4/8-7/9. Dessuten er 1 eks. obs.
4 eks. 6/6-74 og 7 eks. 6/6 og 20/7-78 (D.K.).

Canadagås, *Branta canadensis*. 1 eks. hadde tilhold i nordenden av vannet i
tidsrommet 14-17/5 1972. (M.S., A.N.).

Hvitkinggås, *B. leucopsis*. Sjelden. En flokk på 16 lite sky eks hadde tilhold
ved vannet i perioden 3-7/11-1976 (A.N., M.S., K.V., A.H. m.fl.).
1 eks. 4/5-78. (A.H.).

Grågås, Anser anser. Sjelden. 1 eks. obs. 29/4-68, 1 eks. 18/4-71 (A.N.,
9 eks på isen 22/4-75 (L.K., M.S.) og 1 eks. ved Dörja 10/5-77

Kortnebbgås, *A. brachyrhynchus*. Sjelden. 3 eks. obs. på nært hold på
myrene 23/9 (M.S.) 1 eks. 7/5-78 (A.H.)

Snøgås, *A. caerulescens*, Sjelden. 6 eks. obs. inne i en plog av gråe gjess (ca
100 eks.) 9/5-76. (T.G. m.fl.).

Anser sp. Flere flokker av ubestemmelige gråe gjess er obs. i trekketidene. Alle
flokker er om våren obs. i mai måned, og i mange tilfeller dreier det seg
nok om kortnebbgjess, *A. brachyrhynchus*. Eksempelvis var det nok denne
arten som ble obs. (25 eks.) i flukt mot NNV 24/5-70 (A.N.). Ellers er
følgende flokker noterte: Ca. 200 eks mot N 4/5-76 (M.S.) og ca 100 eks.
9/5-76 (T.G., M.S. m.fl.). Alle flokkene er obs. i flukt med strak kurs over
vannet, og ingen har vist tegn til landing. To enkeltobs. er imidlertid gjort
av sittende fugler på myrene : 2 eks. obs. 15/4-72 (L.K.) og 28/7-74
Begge disse var trolig sædgjess, *A. fabalis fabalis*. Dessuten 3 eks., trolig
grågjess, *A. anser*, obs. på vannet 9/5-77. (A.H.).

Knoppsvane, *Cygnus olor*. Inntil 1975 var bare 3-4 obs. av arten gjort ved vannet, men i den senere tid har den forekommet langt hyppigere, og i 1975 hekket et par ved vannet. Dette var så vidt vites første hekking i Buskerud. Opptil 3 pull. ble obs., men bare 1 unge vokste opp og ble flygedyktig. Det store frafallet av egg og unger skyldtes trolig forstyrrelser, hovedsaklig fra folk i småbåter. Første og siste obs. 1975: 1/5 og 14/12. 4 eks. obs. 8/5. (A.N., M.S., K.Ö.S.). Også i 1976 viste et par hekkeforberedelser på samme sted (samme par?), men p.g.a. forstyrrelser forlot dette paret etter kort tid vannet. Første vårobs.: 28/4 (1 eks.) (A.N.). 3 høstobs. Hekkeforsøk i 1977 ble mislykket (p.g.a. endret vannstand (A.N.) Vellykket hekking 1978 (D.K., M.S. m.fl.). Foruten minst en udatert obs. (2 eks) foreligger fra tidligere år : 2 ad. 18/5-68 (A.N.) og 1 eks. 16/6-73 (K.V., J.O.V.).

Sangsvane, *C. cygnus*. Enkelte eks. har blitt obs. i innløpet til Vestfosselva vinterstid. De to siste vintrene har opptil et 10-talls eks. blitt obs. her. Dessuten foreligger følgende obs.: 1 eks. 1/5-75 (M.S., A.N.), 18 ad. og 2 juv. i tida 23-24/10-76 (A.H., M.S., A.N., K.V.) og 5 eks. 7/11-76 (A.H., A.N., M.S., K.V.).

Dvergsvane, *C. bewickii*, sjelden. 1 ad. obs. 12. og 19.11.-78 (J.L.)

Gravand, *Tadorna tadorna*, sjelden. Omtales av Lövenskiold (1946) og N. Johnsen på Eiker i 1914. (Nærmere oppl. mangler). Nyere obs. : 3 par i nordenden 17.-22/5-78 (A.H.).

Stokkand, *Anas platyrhynchos*. Forekommer vanlig hele året med størst antall i trekketidene. Hekker trolig regelmessig i lite antall. Kull obs. i 1963, -70 og -73. Reirfunn gjort 26/5-74, 15/5-76 (6 egg) (K.V.) og forsommeren 1977 (A.N.).

Krikkand, *A. crecca*. Forekommer oftest i hele sommerhalvåret, men i størst antall i trekketidene. Vanlige dagsnoteringer i trekketidene: 20-30 eks. Første og siste årsobs.: 19/4 og 26/10. 1 reir med 8 egg funnet i juni 1970 (W.H.G.).

Snadderand, *A. strepera*, sjelden. 2 par obs. 4/5-68 (T.G., V.G.).

Brunnakke, *A. penelope*. Regulær vår og høst, men mest tallrik om høsten. Da er flokker på 40 eks. og mer vanlig. E.t.: 27/3-18/5 og 19/8-30/10. Dessuten en flokk obs. 15/6-67 (antall ?).

Stjertand, *A. acuta*. Vårtrekksgjest (regulær ?) i lite antall. E.t.: 30/4-27/5. Dessuten 5 eks. 3/10-76 (A.H.). Reirfunn på 1800-tallet (Haftorn 1971).

Knekkand, *A. querquedula*. Årlig vårtrekksgjest i lite antall. E.t.: 1/5-28/5. Som regel er det bare ett og ett par som blir obs., men 6/5-68 ble 3 eks. obs. og 21/5-78 5 eks. (D.K.). I 1972 holdt 3 par til ved vannet i tida 7.-24/5. Hekking mulig. Dessuten har enkelte enslige hanner blitt obs. juni,

- Skjeand, A. clypeata.** Årlig vrtrekksgjest i lite antall. E.t.: 27/4-20/5. Dessuten er arten obs. 1/6-1967. 18/5-76 ble 3 hanner og minst 1 hunn obs. (A.H.). Såvidt vites er dette eneste notering av mer enn 1 par.
- Taffeland, Aythya ferina.** Har de siste år opptrådt mer vanlig, helst om våren. 3 eks. 6/5-75 (A.H.) og 1 eks. 15/5-75 (A.H., K.V.). I perioden 7. (1 hann) til 31/10-76 (4 eks) tilholdt arten ved vannet (A.N., M.S., K.V.). 2 eks. 15/10-77 (M.S.). I november 1978 ble opptil 16 eks (12/11) obs. (J.L., A.N., M.S.).
- Toppand, A. fuligula.** Har de siste år blitt regulær trekksgjest i varierende antall. E.t.: 30/3-28/5. Inntil våren 1976 var ingen obs. kjent fra hsten. Men de siste år har arten forekommet relativt tallrik både vr og høst. I perioden 7/10-7/11-76 (isen legger seg) hadde f.eks. opptil 40 eks. (31/10) tilhold ved vannet (a.N., M.S.).
- Bergand, A. marila.** Sjelden. Arten overvintret i midten av 1950-ra (?). Ellers følgende obs.: 1 eks. 6/8-72 (S), minst 1 hunn 26/9 (M.S., A.N. m.fl.), 6 eks 21/10 1976 (A.N., M.S.) og 3 eks. 21/5-78 (J.L., D.K. m.fl.).
- Sjorre, Melanitta fusca.** 1 eks. 19/11-78 (A.N., M.S.) og noen dager før
- Svartand, M. nigra.** Har opptrådt som uregelmessig vrtrekksgjest i lite antall. E.t.: 4/5-24/5. Dessuten minst 5 hunner 7/11 og minst 10 eks. 11/11-76 (A.H., A.N., M.S.).
- Havelle, Clangula hyemalis.** Sjelden. 1 eks. obs. 4/5-1968 (T.G., V.G.) og 1 hunn obs. 3/11-76 (A.H., A.N., M.S.).
- Kvinand, Bucephala clangula.** Regulær vr og høst, ofte i meget stort antall. Overvintrer ofte i innløpet til Vestfosselva.
- Siland, Mergus serrator.** Uregelmessig hstrekksgjest, i et antall av opptil 20-30 eks. E.t.: 19/8-9/10. Dessuten 4 eks. 21/5-78 (D.K.).
- Laksand, M. merganser.** Regulær i trekktidene. Om våren ofte ganske tallrik (30-40 eks). E.t.: 30/3-20/5 og 24/7-8/9. Kan også forekomme i innløpet til Vestfosselva vinterstid dersom det er åpent vann.
- Fiskeørn, Pandion haliaetus.** Forekommer regelmessig hele sommerhalvåret. Første og siste årsobs.: 20/4 og 31/8. 13/6 og 24/7 1970 ble 3 eks. obs og 8/5-1976 ble hele 4 eks. obs. samtidig (M.S.).
- Vepsevåk, Pernis apivorus.** Sjelden. 1 eks. obs. 29/7-1963.
- Hønehauk, Accipiter gentilis.** Forekommer spredt hele året.
- Spurvehauk, A. nisus.** Forekommer regelmessig hele året med størst hyppighet i trekktidene.

På fotojakt etter kvinender. Tegnet av Dag Vatle.

D. VATLE 79

Fjellvåk, *Buteo lagopus*. Trekkgjest. Forekom uvanlig tallrik og stasjonær senhösten 1976. Obs. fra 23/10 (2 eks) til 31/10 (1 eks). Største antall: 5 eks. 24/10 (A.H., A.N., M.S., K.V.). Ellers følgende obs.: 1 eks. 9/4-67 og 1 eks. 21/9-75 (N.O.F., Øvre Eiker), 2 eks. 21/4-78 (A.H.).

Musvåk, *B. buteo*. Uregelmessig vårtrekkgjest. E.t.: 29/3-26/4. Dessuten 1 eks. 16/6-73 og 25/8-74 (A.H.).

Kongeörn, *Aquila chrysaetos*. Sjelden. 1 ungfugl (imm.) obs. 17/4-75 (A.H.).

Myrhauk, *Circus cyaneus*. Sjelden trekkfugl. 1 qd. hann obs. hösten 1963 (Ö.M.). 1 ad. hann obs. 29/8-1968 (T.L.), 1 ad. hann obs. 22-25/4-1970 (W.H.G., A.N.), 1 hunn 12/9-77 (G.A.) og 1 hunn 2/10-78 (M.S.).

Sivhauk, *C. aeruginosus*. Sjelden. 4 obs. foreligger: 1 juv. obs. 22/5-72 (W.H.G., O.E.B.). 1 eks. (hunn) 31/8 (M.S.) og 15/9 (A.H.) 1974, 1 eks. 21/5-78 (D.K.) (+) og 1 hunn 26/5-78 (J.L.) (+).

Lerkefalk, *F. subbuteo*. Sjelden. 5 obs. foreligger: 1/10-72 blei 1 eks. sett i flukt over myrene (L.K., A.N.). 1 eks. sett sittende og i flukt 3/6-73 1 eks. 22/9-76 (M.S.). Samme fugl blei höyst sannsynlig sett dagen før (A.N.). 1 eks. 22/4-77 (M.S.) (+) og 1 eks. 23/4-78 (A.H.) (+).

Dvergfalk, *F. columbarius*. Regulær trekkgjest i lite antall. E.t.: 28/3-29/4 og 7/9-20/11.

Tårnfalk, *F. tinunculus*. Regulær vårtrekkgjest i lite antall. E.t.: 29/3 - 5/5. Dessuten 1 eks. 31/8-1968.

Orrfugl, *Lyrurus tetrix*. Ekskrementer funnet 5/4 - 1964.

Rapphöne, *Perdix perdix*. Sjelden. 1 eks. obs. 16/5-1964.

Vaktel, *Coturnix coturnix*, 1 eks. hørt 1. og 2/7-78 (M.S.).

Fasan, *Phasianus colchicus*. Sjelden. 1 eks. hørt 19/8-1968, og 1 eks. i nordenden hele våren -78 (A.H.).

Trane, *Grus grus*. Regulær vårtrekkgjest i mindre antall. Men hele 14 eks. 23/4-78 (A.H.). E.t.: 19/4-21/5. Dessuten 2 eks. obs. 1/6 og 4/6-1964.

Vannrikse, *Rallus aquaticus*. Sjelden. Arten er obs. flere ganger i midten av 1960-åra. Følgende noterte obs.: 1 eks. 16/5-63, 1 eks. hørt natten 8-9/6-73 i nordenden av vannet (A.N., M.S.).

Myrrikse, *Porzana porzana*. Sjelden. 3 eks. obs. og 1 eks. skutt seinsommeren/hösten 1963 (Ö.M.). Arten blei også obs. forsommeren 1964 (Ö.M.). 1 eks. hørt i tida 6-24/6-72 (W.H.G., A.N.), og 1 eks. sommeren -77, første gang 25/6 (A.H.).

Falk tegnet av Øivind Jacob.

Sivhöne, *Gallinula chloropus*. Sjelden. 1 eks. våren 1964. 1 eks. hösten 1972 (Ö.M.), 1 eks. trolig av denne arten 23/10-76 (A.H.). 1 eks. tilholdt ved vannet hele sommerhalvåret 1977 (A.N.). Siste obs. 9/10 (M.S.). 1-2 eks. ble obs. også det meste av forsommeren 1978, i allefall i perioden 7/5 (1 eks) til 6/6 (2 eks.) (A.H., D.K.). Hekking de to siste år mulig.

Sothöne, *Fulica atra*. Arten ble ikke påvist før i 1974. Da tilholdt 6 eks. i nordenden av vannet hele våren og forsommeren. Hekking kunne muligens ha funnet sted, men ble ikke påvist. I 1975 bare en obs.: 1 eks. 18/10 (A.N., M.S.) I 1976 opptrådte arten svært tallrikt, men bare på høsten (helt fram til isen la seg). Største antall noterte: ca. 30 eks. 30-31/10 M.S.). 1 eks. 7/5-78 (A.H.) pluss flere udaterte obs. de siste 2 år. Artens forekomst de aller siste årene har trolig som årsak en tiltagende eutrofiering ved vannet, og en kan nok vente arten hekkende de kommende år dersom fuglene ikke blir forstyrret for mye av båter i sivområdene. (Dette gjelder forøvrig også arter som toppdykker og knoppsvane).

Tjeld, *Haematopus ostralegus*. Må nok nå betraktes som regulær i lite antall. Omtales av Lövenskiöld (1946) som påtruffet ved vannet. Fra 1963 og fram til 1978 er arten obs. 10 ganger i perioden 9/4-28/7. Bare to ganger har flere enn 1 eks. blitt obs. samtidig (3 eks. 20/5-75 (A.H.) og 2 eks. 15/5-77 (A.N.)).

Sandlo, *Charadrius hiaticula*. Regulær vår og høst med størst hyppighet *primo september*. E.t.: 10/5-18/5 og 7/8-25/9.

Dverglo, *C. dubius*. Sjelden. 1 eks. obs. 20/5-1970.

Heilo, *Pluvialis apricaria altifrons*. Regulær vår og høst. Oppsøker gjerne jordene rundt vannet. E.t.: 24/4-28/5-78 (1 eks.) og 26/8-22/9.

P.a. *apricaria* ("sørlig heilo"). 1 eks. obs. 10/5-1969 (W.H.G., A.N.).

Tundralo, *P. squatarola*. Sjelden. 4 obs. foreligger, alle 1 eks.: 6/5-73 (J.O.W), 22-25/9-74 (i vinterdrakt) (A.N., M.S.), 10/5-75 (A.H.) og 14/9-22/9-76 (i vinterdrakt) (M.S.). På denne bakgrunn kan en anta at arten trekker årligst over disse områder i lite antall, trolig både vår og høst.

Vipe, *Vanellus vanellus*. Forekommer vanlig hele sommerhalvåret, men i størst antall under vårtrekket. Første og siste årsobs.: 10/3 (-77) og 22/10 (-77). Hekker vanlig på jordene (og i liten grad) på myrene rundt vannet.

Steinvender, *Arenaria interpres*. Sjelden. 4 obs. foreligger, hver gang 1 eks.: 15-16/5-69, 15/5-71, 6-7/5-73 og 14. og 20/5-75 (trolig sammeeks.) (A.H.).

Dvergsnipe, *Calidris minuta*. Regulær hösttrekkgjest i lite og varierende E.t.: 12/8-9/9. Dessuten 1 eks. 1/5-69.

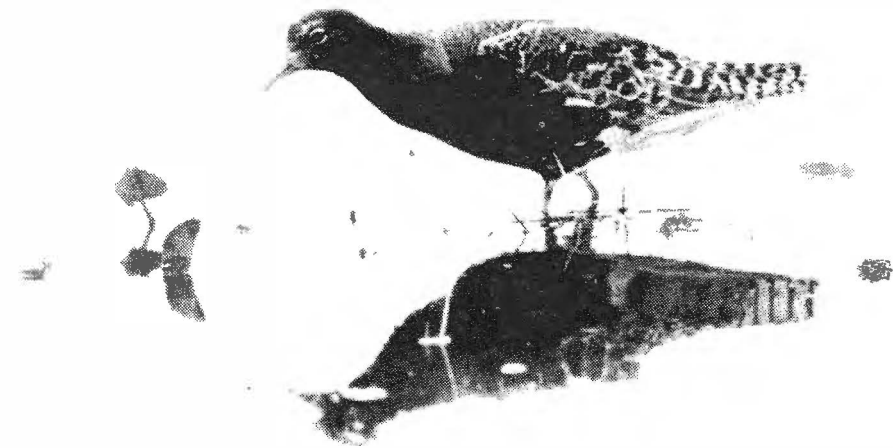
Temmincksnipe, *C. temminckii*. Regulær i lite antall vår og høst. Største antall: 5-10 eks. 22-30/5-77 (A.N., O.E.B.).

Myrsnipe, *C. alpina*. Regulær høsttrekkgjest og er oftest den vanligste vade-fugl om høsten. E.t.: 12/8-23/10. Dessuten 2 eks. 18/5-1970 og 6 eks. 22/7-1973.

Tundrasnipe, *C. ferruginea*. Sjelden. 2 höstobs.: 1 eks. i overgangsdrakt 1-2/8-1971 (A.N.) og 1 eks. i vinterdrakt 20-23/9-1976 (M.S.).

Polarsnipe, *C. canutus*. Sjelden. 2 höstobs.: 1 eks. 2/9-1968 og 1 eks. 9/9-1970.

Brushane, *Philomachus pugnax*. Regulær vår og höst, undertida i flokker på 20-30 eks. Første vårobs.: 2/5 og siste höstobs.: 17/9. Enkeltind. er blitt obs. uregelmessig i juni.

Brushane på Fiskumvannet. Foto:A.Nævra.

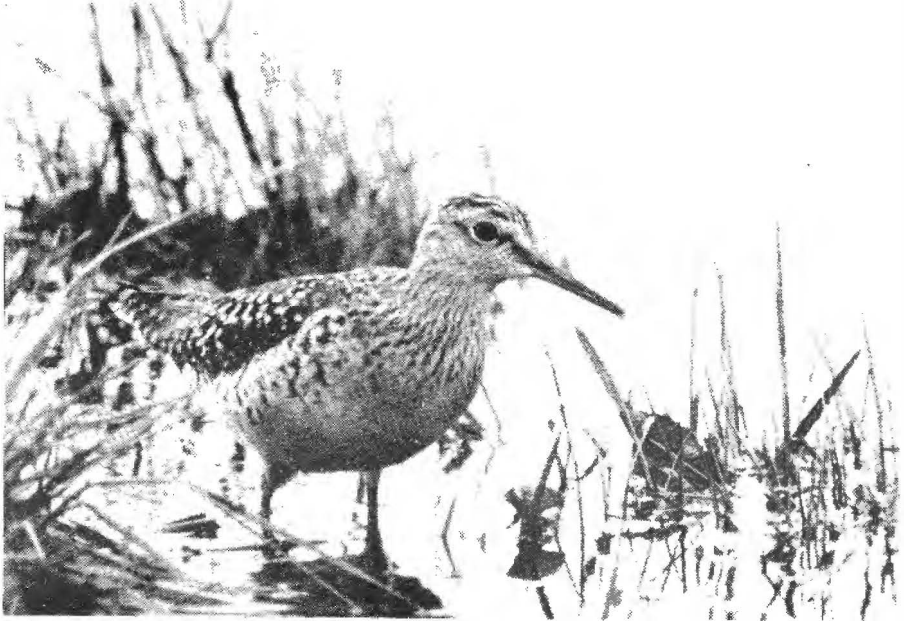
Sotsnipe, *Tringa erythropus*. Antakelig regulær vårtrekkgjest i lite antall. 6 vårobs. foreligger, alltid 1 eks. E.t.: 3/5-31/5. Dessuten 1 höstobs.: 2 eks. 7/9-1974 (M.S.).

Rödstick, *T. totnus*. Forekommer hele sommerhalvåret, men i størst antall under vårtrekket. 1-3 par hekker på myrene rundt vannet. Tidligere hekket flere par på myrene nord for jernbanen (nå oppdyrket). Første og siste årsobs.: 22/4 og 26/8.

Gluttsnipe, *T. nebularia*. Reguær vår og höst. E.t.: 28/4-26/5 og 3/8-8/9.

Skogsnipe, *T. ochropus*. Regulær vartrekkgjest. Første vårobs.: 6/4.
Enkeltoobs. er blitt obs. medio juni. Dessuten 3 eks. obs. 12/8-1974.

Grønnstilk, *T. glareola*. Regulær vår og høst. Arten er flere ganger blitt obs.
i juni måned. 1 reir funnet 2/6-1966. Første og siste vårobs.: 25/4 og
31/8.

Grønnstilk på Fiskumvannet. Foto: A.Nævra.

Strandsnipe, *T. hypoleucos*. Forekommer vanlig hele sommerhalvåret.
Første og siste årsobs.: 5/4 og 10/9. Trolig årvisst hekkefugl, men bare 1
reirfunn er gjort (med 4 egg 20/6-1963).

Svarthalespove, *Limosa limosa*. Sjelden. 3 obs. foreligger: 1 eks. 4/5-1967
og 22/4-1973 og hele 5 eks. i flukt 25/8-74 (A.H.).

Lappspove, *L. lapponica*. Sjelden. 1 eks. obs. 18/5-1968 (T.L.).

Storspove, *Numenius arquata*. Forekommer hele sommerhalvåret, men i
størst antall vår og høst (spesielt i april måned). Første og siste årsobs.:
15/4 og 25/9. 1-3 par har inntil for 6-8 år siden hekket årlig på myrene
rundt vannet.

Småspove, *N. phaeopus*. Regulær i lite antall vår og høst. Et tiltalls vårobs. kjent. E.t. for vårtrekke: 14/5-27/5. 1 eks. obs. 1/9-1968, foruten noen høstobs. av ukjent dato.

Enkeltbekkasin, *Gallinago gallinago*. Forekommer vanlig hele sommerhalvåret. Første og siste vårobs.: 29/3 og 10/11. Vanlig hekkefugl på myrene rundt vannet. En såvidt flyvedyktig unge obs. 29/6-67. 1 reir med 4 egg funnet 17/6-70 (A.N.) og 11/5-72.

Dobbeltbekkasin, *G. media*. Regulær i lite antall vår og høst. Største antall notert: 3 eks. i tida 15.-24/5-78 (A.H., J.L., A.N.) E.t.: 26/4-21/5 og 1/8-3/10.

Kvartbekkasin, *Lymnocyptes minimus*. Regulær i lite antall vår og høst. E.t.: 2/5-19/5 og 3/10-17/10 (bygd på bare 3 noterte høstobs.).

Svømmesnipe, *Phalaropus lobatus*. Sjelden. 1 par obs. 24/5-1970 (A.N.) og 1 hunn 16/5-1975 (A.H.).

Stercorarius sp. (Fjelljo/tyvjo). 1 juv. obs. 24/9-78 (J.L.).

Hettemåke, *Larus ridibundus*. Har de aller siste år forekommet hele sommerhalvåret, men for få år siden forekom den overveiende i trekketidene. Første og siste årsobs.: 12/4 og 26/9. Ved den tiltagende gjengroing kan en vente hekking i årene som kommer.

Sildemåke, *L. fuscus*. Sjelden. 1 eks. obs. i midten av 1950-åra.

Gråmåke, *L. argentatus*. Obs. spredt hele sommerhalvåret.

Svartbak, *L. marinus*. Regulær vårtrekkgjest. E.t.: 29/3-7/5.

Fiskemåke, *L. canus*. Obs. spredt hele sommerhalvåret. Hekking mulig, men ikke påvist.

Krykkje, *Rissa tridactyla*. Obs. 1783 av presten Hans Ström og 1 halvdöd juv. funnet 5/8 1975 (A.N., M.S.).

Svartterne, *Chlidonias niger*. 1 eks. skutt i 1853 (Lövenskiöld 1946).

Rovterne, *Hydroprogne taschegrava*. Sjelden. 5 eks. obs. 7/6 1964 (T.F., T.L.), og 2 fiskende eks. iaktatt 22/6-77 (A.N.).

Makrellterne, *Sterna hirundo*. Obs. spredt i sommerhalvåret, opptil 10-15 eks. Første og siste årsobs.: 8/5 og 15/9. 1 reir med 2 egg funnet 15/6 1967.

Ringdue, *Columba palumbus*. Forekommer vanlig hele sommerhalvåret, i størst antall i trekketidene. Første og siste årsobs.: 10/3 og 19/10 (-77).

- Skogdue, *C. oenas*. Regulær vartrekkgjest. E.t.: 7/3 (-77) - 30/5.
Dessuten 1 eks. obs. 31/8-69 og 1 eks. 18/8-74.
- Tyrkerdue, *Streptopelia decaocta*. Obs. spredt hele året.
- Gjök, *Cuculus canorus*. Regulær vår og höst. E.t.: 16/5-28/5 og 22/7-8/9.
Enkelte sommerobs. foreligger.
- Hornugle, *Asio otus*. Hekket ved vannet i 1963, 1973 (3 pull. og 2 ad. obs.)
og i 1978. I 1967 fantes 3 reir i området, hvorav 1 var i bruk.
- Jordugle, *A. flammeus*. Muligens regulær vår og höst i lite antall. Ca. 11
obs. (1-2 eks) er gjort i årene 1965-1976, i tidsrommet 25/4-9/10 (3-4
sommerobs.). Dessuten ble arten i 1963 obs. en rekke ganger under om-
stendigheter som kunne tyde på hekking. Således 2 eks. obs. samtidig
med at ungepip ble hört 20/6 og 1 *Asio* sp. med unger obs. 27/6 og
28/6. Mulig forveksling med hornugleunger (hornugle hekket samme år).
- Perleugle, *Aegolius funerus*. Sjelden. 1 eks. obs. 12/4-1975 (A.H.).
- Kattugle, *Strix aluco*. Hekket ved vannet fram til 1968. 1 eks. funnet dødt
ved jernbanelinja forvinteren 1976 (M.S.).
- Nattravn, *Caprimulgus europeus*. Sjelden. 1 eks. obs. i 1963 og 1964.
- Tårnseiler, *Apus apus*. Forekommer vanlig hele sommerhalvåret. Første og
siste årsobs.: 15/5 og 27/9 (-77).
- Hærfugl, *Upopa epops*. 1 eks. 28/10-77 (M.S) og 2 dager för (S. Flesaker
medd. M.S.).
- Vendehals, *Jynx torquilla*. Regulær vartrekkgjest i lite antall. E.t.: 26/4-3/5.
Höres dessuten mye om sommeren fra skogsholdt rundt vannet.
- Grønnspett, *Picus viridis*. 1 eks. obs. 27/9-1970. Höres dessuten om
sommeren ofte fra et skogsholdt rundt vannet. 16/6-72 ble det funnet et
kull med unger ca. 5 meter fra vannet (i sörenden) (A.N.). Her har arten
trolig hekket flere år.
- Gråspett, *P. canus*. Sjelden. 2 eks. obs. i sept. 1970.
- Svartspett, *Dryocopus martius*. Sjelden. 1 eks. 14/5-77 (A.H., A.N., M.S.).
- Flaggspett, *Dendrocopus major*. Obs. fåtallig i vinterhalvåret.
- Hvitryggspett, *D. leucotos*. Sjelden. 1 eks. skutt 26/8-1970 (Ö.M.) og 1
hann obs. 21/4-1974 (A.H., K.V.).
- Dvergspett, *D. minor*. Obs. spredt i sommerhalvåret. 3/7-1970 ble det obs.
en flygedyktig unge som ble matet av en voksen fugl (T.S.).

- Sandsvale, *Riparia riparia*. Ca. 50 par hekker årlig i et lite sandtak sør for vannet. Første og siste årsobs.: 29/4-28/8.
- Låvesvale, *Hirundo rustica*. Vanlig hele sommerhalvåret. Første og siste årsobs.: 10/4 og 30/9. Dessuten 17. og 24/11-74 (henh.vis 4 og 1 eks.). 20/8-78 ble over 1000 eks. obs. (D.K.).
- Taksvale, *Delichon urbica*. Vanlig hele sommerhalvåret. Første og siste årsobs.: 29/4 og 2/10 (-77).
- Fjellerke, *Eremophila alpestris*. Sjelden. 3 eks. obs. 4/5-1966.
- Sanglerke, *Alauda arvensis*. Vanlig hele sommerhalvåret. Første og siste årsobs.: 7/3 og 12/10. Hekker vanlig rundt vannet.
- Trepiplerke, *Anthus trivialis*. Regulær vår og høst. E.t.: 28/4-9/5 og 19/8-11/10.
- Heipiplerke, *A. pratensis*. Regulær i stort antall vår og høst. E.t.: 2/4-26/5 og 22/7-12/10. 1 reir med 5 pull. funnet 21/6-1964. Dessuten er arten obs. 7/6-65 og 15/6-67.
- Gulerle, *Motacilla flava*. 3 underarter påtruffet ved vannet:
 Særlle, *M.f. thunbergi*. Forekommer vanlig hele sommerhalvåret. Første og siste årsobs.: 4/5 og 29/8. Hekker vanlig på myrene (minst 10 par). Før oppdyrkinga hekket trolig omkring det dobbelte antall par. 1 reirfunn: 31/5-1964 (6 egg).
- Engelsk gulerle, *M.f. flavissima*. 1 ad. hann obs. 4/5-1968 (T.G.,V.G.).
- Sørlig gulerle, *M.f.flava*. 1 eks. obs. 19/5-1974. Våren og forsommeren 1975 tilholdt en intermediær hann *M.f. thunbergi/flava* ved vannet. Første obs.: 20/5 (D.Aa.).
- Vintererle, *M. cinerea*. Ca. 10 eks. obs. 15/9-1965. Dessuten hekket 1 par (reirfunn) ved Fiskumelva ved Darbu 1978 (M.S.). 1 par ble obs. her også året før (A.N.).
- Linerle, *M. alba*. Vanlig i sommerhalvåret. Første og siste årsobs.: 5/4 og 2/10 (-77).
- Tornskate, *Lanius collurio*. Hekket vanlig ved vannet i 1954 og 1955 i antall opptil 10 par (A.Bernhoft-Osa). Hekker trolig også nå, men i lite antall. Mange juv. er obs. i ultimo juli og august.
- Varsler, *L. excubitor*. Regulær vår og høst. E.t. om våren: 12/3-29/4. Enkelte vinterobs. foreligger (fra nov. og des.).
- Pirol, *Oriolus oriolus*. 1 ind. hørt ved Fiskum gml. kirke 12/6-76 (K.V.).

Stær, *Sturnus vulgaris*. Vanlig hele sommerhalvåret. Første og siste årsobs.: 1/3 og 1/12.

Nötteskrike, *Garrulus glandarius*. Observeres spredt hele året. Forekom uvanlig tallrik høsten 1975, f.eks. tilholdt 5-6 eks. i sørenden 21/9.

Skjære, *Pica pica*. Påtreffes hele året. Vanlig hekkefugl.

Kaie, *Corvus monedula*. Regulær vår og høst. Største antall notert: 120-140 eks. 18/10-75 (A.N., M.S.). E.t.: 18/3-28/5 (-78) og 10/10-23/10.

Kornkråke, *C. frugilegus*. Opptrer uregelmessig og i sterkt varierende antall. 7 daterte obs. foreligger: 12/4 og 19/4-70, 17/5-76 (M.S.), 9/10-76 (M.S., K.Ö.S.), 25/5-78 (A.H.), 28/5-78 (J.L., M.S.), alle ganger 1 eks.. Dessuten ca. 20 eks. 12/11-78 (M.S.). I tillegg foreligger flere udaterte obs.

Kråke, *C. corone cornix*. Forekommer vanlig hele året. Vanlig hekkefugl.

Svartkråke, *C. c. corone*. 1 eks. 31/3 og 2-3/4 1975 (M.S., K.Ö.S.).

Ravn, *C. corax*. Sjelden. 2 obs. fra 1976: Hørte 31/10 og 4-5 eks. obs. 18/10 (M.S., A.N.).

Sidensvans, *Bombycilla garrulus*. Noen eks. obs. 17/10-1968 og 2 eks. obs. høsten 1971 (A.N.).

Fossefall, *Cinclus cinclus*. Noen få eks. overvintrer regelmessig i innløpet til Vestfosselva. Om våren obs. dessuten ofte 1-4 eks. ved utløpet av Fiskumelva.

Gjerdsmett, *Troglodytes troglodytes*. Foruten 1 eks. obs. 2/4-1967 er 4 obs. gjort i perioden 7/10-1/12. Arten er trolig langt vanligere enn disse få noterte obs. forteller, bl.a. er ideell hekkebiotop nylig oppdaget i sørenden (A.N.).

Jernspurv, *Prunella modularis*. Regulær vårtrekkgjest. E.t.: 1/4-7/5.

Gresshoppesanger, *Locustella naevia*. Sjelden. Påvist 3 ganger (alltid syngende hann): 5.-24/6-72 (W.H.G., A.N.), 15.- ca. 25/6-75 (K.Ö.S.) og 5/6-7/7-78 (M.S.).

Sivsanger, *Acrocephalus schoenobaenus*. Trolig regulær vårtrekkgjest i lite antall. I 1974 ble hekking påvist ved at flere såvidt flygedyktige unger ble obs. sammen med foreldrene 29/7 i nordenden av vannet. Første obs. dette år, da hannen sang vedholdende: 22/6 (K.V.). Ellers er følgende obs. notert: 1 syngende hann 13-23/6-1970. 1 syngende hann i sørenden 5/6, 3 syngende hanner 12/6-1976 (M.S., K.Ö.S.), 1 syngende hann i nord 17/5-77 (G.A.) og samme sted 29/5-78 (A.H.).

- Rörsanger, *A. scirpaceus*. Har til det aller siste vært sporadisk hekkefugl, men har siden 1974 økt i antall og må nå regnes som årvisst hekkefugl. Max. antall syngende hanner: 15 eks. 16/6-77 (A.H.). Reirfunn i -63, -70, -76, -77 (A.N.). Første obs. om sommeren: 24/5-75 (A.N.).
- Gulsanger, *Hippolais icterina*. Obs. på egnede lokaliteter i sommerhalvåret. Hekker sannsynligvis.
- Hagesanger, *Sylvia borin*. Vanlig i sommerhalvåret. Første og siste årsobs.: 23/5 og 30/10 (-77). Trlig vanlig hekkefugl.
- Munk, *S. atricapilla*. Regulær vår og høst. E.t.: 16/5-26/5 og 26/8-5/9.
- Tornsanger, *S. communis*. Forekommer vanlig hele sommerhalvåret. Første og siste årsobs.: 23/5 og 5/9. Hekker vanlig.
- Möller, *S. curruca*. Obs. spredt fra vår og høst, størst hyppighet i august. E.t. om høsten : 2/8-5/9.
- Lauvsanger, *Phylloscopus trochilus*. Meget vanlig i sommerhalvåret. Første og siste årsobs.: 25/4 og 19/9.
- Gransanger, *P. collybita*. Regulær vår og høst. Første årsobs.: 12/4.
- Fuglekonge, *Regulus regulus*. Sjelden. 1 eks. obs. 21/4-1968 og 5 eks. i meiseflokk 6/11-77 (A.H.).
- Hagefluesnapper, *Ficedula hypoleuca*. Forekommer vanlig i sommerhalvåret. Første og siste årsobs.: 4/5 og 2/9. Hekker trolig årlig, spesielt i opphengte fuglekasser i nordenden av vannet.
- Gråfluesnapper, *Muscicapa striata*. Vanlig i sommerhalvåret. Første og siste årsobs.: 9/5 og 2/9. 1 reirfunn 1968.
- Buskskvett, *Saxicola rubetra*. Vanlig hele sommerhalvåret. Første og siste årsobs.: 1/5 og 9/9. Hekker vanlig.
- Steinskvtett, *Oenanthe oenanthe*. Regulær vår og høst. Første og siste årsobs.: 2/4 og 8/10 (-77). Hekket i 1962.
- Rødstjert, *P. phoenicurus*. Regulær vårtrekkgjest i lite antall. E.t.: 1/5 og 10/5 (-78). Dessuten 1 juv. obs. 6/9-1968.
- Rødstrupe, *Erithacus rubecula*. Vanlig i sommerhalvåret, men mest tallrik i trekketidene. Første og siste årsobs.: 31/3 og 11/10.
- Nattergal, *Luscinia luscinia*. Ble først påvist 1976. (3 syngende hanner) (A.N., M.S.). Etter dette 2 (?) syngende 1977 og 3 syngende 1978 A.N., M.S.). Hekker trolig, men er ikke påvist.

- Blåstrupe, *L. svecica*. Regulær vår og höst. E.t.: 9/5-23/5 og 29/8-18/9.
- Gråtrost, *Turdus pilaris*. Vanlig hele sommerhalvåret. Vanlig hekkefugl.
- Ringtrost, *T. torquatus*. Regulær vårtrekkgjest i varierende antall. E.t.: 12/4 og 4/5.
- Svarttrost, *T. merula*. Vanlig i sommerhalvåret, i størst antall om våren. 1 reir funnet våren 1968.
- Rödvingetrost, *T. iliacus*. Vanlig i sommerhalvåret, men i størst antall i trekk-tidene. Første og siste årsobs.: 19/3 (-77) og 26/10. Hekker i tregrupper rundt vannet.
- Måltrost, *T. philomelos*. Opptrer spredt i sommerhalvåret, og i stort antall vår og höst. Første og siste årsobs.: 6/4 og 6/9.
- Duetrost, *T. viscivorus*. Trolig regulær trekkgjest i lite antall. E.t.: for höst-trekket: 1/8 og 8/9.
- Stjertmeis, *Aegithalos caudatus*. Observeres spredt, særlig om våren. Et ti-talls obs. foreligger.
- Lauvmeis, *Parus palustris*. Obs. spredt i sommerhalvåret.
- Granmeis, *P. montanus*. Forekommer hele året. 1 reirfunn.
- Toppmeis, *P. cristatus*. Sjelden. 1 eks. obs. 4/8-1968.
- Svartmeis, *P. ater*. Sjelden. 1 eks. obs. 4/8-1968.
- Blåmeis, *P. caeruleus*. Forekommer hele året. Hekker regelmessig.
- Kjöttmeis, *P. major*. Forekommer hele året. Hekker regelmessig.
- Spettmeis, *Sitta europaea*. Sjelden. Ca. 4 eks. obs. i juli 1970.
- Trekryper, *Certhia familiaris*. Sjelden. 1 eks. 10-11/11-76 (A.H.).
- Gråspurv, *Passer domesticus*. Vanlig hele året.
- Pilfink, *P. montanus*. Vanlig hele året.
- Bokfink, *Fringilla coelebs*. Vanlig hele sommerhalvåret. Første og siste års-obs.: 28/3 og 11/10. Hekker vanlig.
- Björkefink, *F. montingrilla*. Regulær vår og höst, om hösten undertida i meget stort antall, således flokker på flere tusen eks. 3/10-76 (K.V., M.S., K.Ö.S.). Enkelte syngende hanner er blitt obs. sommerstid.

Grönnfink, *Carduelis chloris*. Vanlig i sommerhalvåret. Hekker trolig. Overvintrer i varierende antall.

Grönnsisik, *C. spinus*. Forekommer hele sommerhalvåret i sterkt varierende antall. Første og siste årsobs.: 14/3 (-75) og 12/10. Dessuten ca. 100 eks. obs. 1/12-1974.

Stillits, *C. carduelis*. Tidligere bare regulær hösttrekkgjest. I de senere år har arten utvilsomt økt i antall, og forekommer stort sett året rundt, en del flokker er også obs. vinterstid. I flere flokker er juv. obs.

Bergirisk, *Acanthis flavirostris*. Regulær vårtrekkgjest. E.t.: 31/3-3/5. Dessuten noen udaterte obs. til andre årstider.

Tornirisk, *A. cannabina*. Vanlig i sommerhalvåret. Første og siste årsobs.: 2/4 og 18/9. Hekker vanlig.

Gråsisik, *A. flammea*. Regulær vårtrekkgjest. E.t.: 2/4-3/5.

Polarsisik, *A. hornemanni*. 2 eks. obs. 24/4-1969 (W.H.G., A.N.).

Rosenfink, *Corpodacus erythrinus*. Må nå betraktes som regulær hekkefugl. Siden 16/6-1970, da Norges første hekkefunn ble gjort her (W.H.G.), er tilsammen over 10 konkrete hekkefunn gjort. Bestandsutvikling:

1970: 2 syngende hanner, 1 reirfunn (W.H.G.).

1972: 1 " hann, 1 reirfunn (A.N.).

1974: 4 " hanner, 2 reirfunn (A.N., M.S., K.V.).

1975: 3 " " 1 reirfunn (A.N., M.S.).

1976: 6-7 " " 2 reirfunn (A.N.).

1977: Ca 7 " " 2 reirfunn (A.N.).

1978: " 12 " " (D.K.).

Foruten hekkeårene er arten obs. 1963, -68 og -69 (1 syngende hann hver gang) (T.L.m.Ø.). Første årsobs.: 17/5-75 (1 hann) (K.V.).

Rosenfink er karakterart på Fiskumvannet. Foto:A.Nævra.

Grankorsnebb, *Loxia curvirostra*. Sjelden. 4 obs. i tida 25/3-20/5 (A.H.m.fl.)

Dompap, *Pyrrhula pyrrhula*. Obs. vanlig i vinterhalvåret.

Kjernebiter, *Coccothraustes coccothraustes*. Sjelden. 1 eks. obs. 13/6-70(A.H.).

Gulspurv, *Emberica citrinella*. Forekommer hele året. Trolig årviss hekkefugl..

Hortulan, *E. hortulana*. Mens Bernhoft-Osa bare fant 1 hekkende par ved vannet i 1954 og 1955 (Haftorn 1971), har bestanden i traktene rundt Fiskumvannet holdt seg på ca. 5 par de siste 10 år. Første og siste årsobs.: 5/5-25/8.

Sivspurv, *E. schoeniclus*. Meget vanlig i sommerhalvåret. Første og siste årsobs.: 19/3 (-77) og 12/10. Meget vanlig hekkefugl.

Lappspurv, *Calcarius lapponicus*. Regulær vårtrekkgjest i varierende antall. E.t.: 28/4-9/5.

Snøspurv, *Plectrophenax nivalis*. Regulær vårtrekkgjest. E.t.: 15/3-7/5.

OBSERVATÖRER :

Geoffrey Acklam (G.A.), Ole Edv. Bakken (O.E.B.), Finn Bjørtuft (F.B.), Terje Fossan (T.F.), Walter H. Gundersen (W.H.G.), Tore Gunnarsen (T.G.), Vidar Gunnarsen (V.G.), Anders Hals (A.H.), Leif Knivestöen (L.K.), Dagfinn Kolberg (D.K.), Einar Lagesen (E.L.), Tore Lagesen (T.L.), Jon Lurås (J.L.), Øystein Mobråten (Ø.M.), Hilmar Nedremo (H.N.), Arne Nævra (A.N.), Öyvind Sandum (Ö.S.), Magne Sjöblom (M.S.), Terje Skramstad (T.S.), Karl Ö. Solum (K.Ö.S.), Olav Sätvedt (O.S.), Kåre Vassengen (K.Va.), Kjell Værnes (K.V.), Jan Ole Westerhus (J.O.W.).

LITTERATUR:

Breichagen, LRSK, Buskerud 1976 : Faunistisk rapport fra Buskerud til og med 1975. *Sterna* 15: 159-167.

Gundersen 1970 : Hekkende rosenfink ved Fiskumvannet. *Fauna* 23:272-276.

Gundersen og Nævra 1973 : Nye hekkefunn av rosenfink, *Carpodacus erythrinus*, i Övre Eiker 1971. *Fauna* 24: 199-200.

Gundersen og Nævra 1971 : Hortulan-forekomster i Fiskum/Vestfossen-området i Övre Eiker, Buskerud. *Fauna* 24: 200-201.

Gundersen og Nævra 1973 : Nyere fugleobservasjoner fra Nedre Buskerud.
Fauna 26: 269-274.

Haftorn 1971 : Norges fugler. Univ.forl. Oslo.

Johnsen 1914 : Eker (bygdebeskrivelse).

Lagesen og Fossan 1966 : Rovterner ved Fiskumvannet. Sterna 7: 120.

Lövenskiöld 1946 : Norges fugler.

Nævra 1979 : Fuglelivet i Övre Eiker med hovedvekt på Fiskumvannet, 4 utg.
Stensiltrykksak.

Schandy 1979 : Nattergalens opptreden i Buskerud. Buskskvetten 1/79:23-29.

Sjöblom og Nævra 1974 : Fuglenotiser fra Övre Eiker, Buskerud 1973.
Fauna 27: 237.

LARS JONSSON

FUGLER I NATUREN

Fjell og barskog

Fjerde og siste bind i den svenske tegner og ornitolog Lars Jonssons serie FUGLER I NATUREN, et moderne fugleverk som ved hjelp av praktfulle fargetegninger viser våre fugler i deres naturlige miljø.

Oversatt av cand. real. Olav Hogstad. Innb. kr. 44,-

Tidligere utkommet:

**Hav og kyst
Skog, park og hage
Åker, vann og våtmark**

Børsen, N. Storgt.,
3000 DRAMMEN

Tlf. 83 14 22

**R. Lauritzen
Bokhandel als**

MALLORCA ER IKKE BARE TURISTER

Tom Schandy

Studerer en reisebrosjyrene vil en kanskje få det inntrykk at Mallorca kun består av en horde turister, hotellbyer, badestrender og diskoteker. Dette inntrykket er feil. Riktignok har Mallorca mer enn nok av ovennevnte, men denne öya i Middelhavet har så mye mer å by på. Ja, faktisk er Mallorca en av de bedre plasser å kikke på fugl i sørvest-Europa. Her er også særpreget natur med en rik og interessant flora. Mallorca er et fint reisemål for ornitologen. Her nede kan en kombinere fuglekikking og ferie og få like bra utbytte på begge fronter.

Jeg hadde lenge tenkt på en utenlandstur, og da jeg så den lange artslisten fra Osloavdelingens ukelange ekskursjon til Mallorca bli presentert i "Toppdykker'n", vårt nabolidskrift, bestemte jeg meg akkurat for denne største öya i den balariske öygruppen utenfor Spania. Jon Lurås, kjent som iherdig "artsjeger" og for å studere fugl utseende og drakter uhyre nøye, ble lysten på opplegget og slo følge. Og den 14/4 i påsken i år bar det ösrover med Spantax Fra Gardemoen. Kun litt over tre timer tok turen. Vi fløy med Vingreiser og ble innlosjert på hotell Princesa utenfor Alcudia på nordöstkysten. Princesa hotellet var topp og absolutt det beste som var å få på dette stedet. Grunnprisen var kr. 1165, og det må sies å være temmelig billig. Hotellvalget kunne neppe vært gjort bedre. Foruten at dette var et luksushotell, så lå det like ved det kjente fugleområdet Tucan Marsh.

Öya har et variert landskap og er på størrelse med Östfold fylke. Her finnes fruktbart sletteland, herlige badestrender, klippekyst, fjell-landskap, tørre områder og våtmarker. Her er rik grobunn for en variert flora og fauna.

I løpet av uken besøkte vi stort sett alle de bedre fuglelokalitetene. Vi fikk sett Tucan, Boquer Valley, Albufera, Sallnas de Levante, Porto Colom, Albufereta og Formentor. Allerede på Gardemoen var vi så heldig å treffe en gruppe botanikere og ornitologer fra Oslo under ledelse av Didrik Klyve. Dette var samme gruppen som hadde vært på Mallorca året før og levert "Toppdykker'n" den fyldige artslisten. Disse skulle bo på nabohotellet, og enkelte dager var vi sammen med dem på utflykt.

Boquer Valley er en kort, tørr dal over mot Middelhavet ved roten av Formentor og ved Puerto de Pollensa. Mandagen ble avsatt til denne lokaliteten sammen med Oslo-folket. Her kom det ene krysset etter det andre. Først så vi den stolte profilen til munkegribben i fint driv over dalen.. Senere så vi en flott stork på gjennomfart. Oppe ved en klippe skjønte ei klippesvale. Denne arten ligner sandsvalen, men mangler det brune brystbåndet. I den tørre sanden observerte vi to sandbrune markpiplerker. Her og der fløy en blåtrost forbi. ellers var svartstrupe en særegen art i de tørre buskasene. Den var litt av en prydd for öyet når den

satt i toppen av de karrige buskvekstene og sang. På tilbakeveien i dalen oppdaget vi en rødstrupesanger, og denne fikk vi anledning til å studere minst en halvtime. Det var lang diskusjon om fuglen var en han eller hun. Men på dette punktet presenterte fuglebøkene vidt forskjellige tegninger. I følge Fugleleksikon skulle det være en han, mens den i følge andre bøker skulle være en hun. Så stol ikke blindt på hva en fuglebok sier!

Neste dag syklet vi til Albufera, ca 1 mil sørøst for Alcudia. Området er meget rikt, nærmest marskland med kanaler og jorder, noe dyrket, noe brakkland, mye sand, samt to nedlagte saltsjøer. Albufera er den beste lokaliteten på øya, og blant de mest betydningsfulle i Sør-Europa. Her fikk vi studere de to mallorkinske hegreaartene, nemlig silkehegre og purpurhegre. Disse var ganske vanlige. Flere rovfugler ble sett, bl.a. tre sivhauker, en fiskeørn, fire tårnfalker og en trolig vandrefalk. I løvtrærne satt en sørnattergal og sang. Sangen dens minner om det den vanlige nattergalen prestører, men den har noen langsomme "dy,dy,dy"-låter som vår nattergal ikke har. I et tørt jordbruksområde sang flere dverglerker på svirrende vinger. Gode kjennetegn på marka var de to svarte flekkene på hver side av brystet. I saltsjøene var det rikt liv. Her kunne vi hilse på mer kjente vaderarter som brushane, enkeltbekkasin og dverglo. Og så var det enormt med stykkeløper her. Overalt vadet disse langbeinte svarte og hvite fuglene. Minst 50 stykker furusjøte her, og det var et morsomt syn. Det mest overraskende var fire hvitkinnete svarttørner som landet på noen steiner ute i sjøene. Forøvrig var Albufera et interessant område for botanikeren. På en plass var det tett med orkideer, og de spesielt flueblomster. Disse blomstene ser ut som fluer. Visse insektsarter tror de er ekte og prøver å parre seg med dem. Da avsettes pollenet på insektet, og neste gang det prøver seg, blir pollenet overført til ei ny plante, og generasjonen er sikret. Geinialt, ikke sant!

Onsdagen arrangerte Oslo-gruppen busstur sørøstover på øya til Salinas de Levante og Porto Colom. Her hæng vi oss på. Salinas er saltsjøer i bruk, og den første nye arten vi fikk her, var hvitbrystlo. En noe så spesiell art som kvartbekkasin skvætt opp foran beina på oss, en art på vei til Finnmark. Andre nordiske vadere som sotsnipe og noen ubestemte småvadere ble også observert. Stor oppsikt vakte en skru på hele 22 stork over området. Et imponerende syn! I en av kanalene fisket en svartterne iheldig, mens en turteldue forsvant mellom trærne. Så dro vi bort til Porto Colom, et fyrsted på østkysten som skulle være et fint punkt å observere sjøfugl fra. Og de uteble ikke. Flere gulnebbblirer gled like over bølgekammene. Jeg var overrasket over at det gule nebbet var så godt synlig på avstand. Høydepunktet var kanskje den sjeldne audoins måke som hekker fåtallig på klippeøy i Middelhavet. To stykker kom oss på bra hold, og vi fikk sett det røde nebbet med den svarte flekken.

Albufereta het et fint våtmarksområde noen km nordvest for Alcudia. Her så vi kanskje det sjeldneste av det vi så, nemlig en svartstork. Den er ikke vanlig på Mallorca. Den hadde mistet flere vingefjær, så den så nokså puslete ut. I flere dager hadde den holdt seg i området. En flott enghauk

hann jægde over engene foruten en rekke sivhauker. Også her var det flere dverglerker.

Formentor er en stor halvøy som stikker ut nordøstover i Middelhavet. Ut til denne fantastiske halvøya leide vi taxi for en hel dag. Og prisen var det ingenting å si på. Pr. mann betalte vi kr. 100. Her ute styrter fjellet i havet fra flere hundre meters høyde, og det finnes enorme klipper og fjellformasjoner som får en helt til å miste pusten. Her ute ligger det verdensberømte hotellet Formentor som er et poulært feriested for rikfolk og prominenser som bl.a prins Rainer og prinsesse Grace av Monaco og hertugen og hertuginnen av Kent. Helt ytterst på halvøya ligger Cabo Formentor, et gammelt fyr, og i en furuskog her så vi flere rødtopp-fuglekonger. Ute i Middelhavet var det mange gulneblirer å se. Litt lenger inne på halvøya så vi en hekkspurv hann som jo kan minne om en gulspurv. Ellers ble det sett masse skarv og blåtrost.

Tucan lå rett bak hotellet, og her observerte vi ofte gjennom uken. I den sumpen så og hørte vi trostesanger, tamarisksanger, dvergdykker, sothöne og sivhöne. Spesielt artig var det en kveld å lytte til dverghornuglenes elskovsskrik ved en gammel kirke i Alcudia. En trolig leonorafalk så vi også i elegant flukt over våtmarken. En del arter var vanlige de fleste steder som f.eks. gulirisk, svarthodesanger, cistussanger, rødhodevarsler, cettisanger, hærfugl og gulerle av den iberiske arten. De tre første nye artene vi fikk på øya, var gulirisk, svarthodesanger og cistussanger. Det første møtet med en praktfull hærfugl på nært hold glemmer jeg aldri. Det var en åpenbaring av skjönhet. Når det gjaldt hekking var det stort sett for tidlig for det. Men både cistussanger og sothöne hadde unger på denne tiden i Tucan.

Vel, vel, uka gikk fort. Alt i alt fikk vi et meget godt utbytte. Min personlige avifaunaliste ble utvidet med hele 27 arter...

NÅR DE TRENGER LEIEBIL

kontakt oss. Vi har stort utvalg og dekker de fleste behov.

PERSONBILER – 8-9 SETER BUSS

*Leie over lengre tid, innebærer
rimeligere leie.*

LANGTIDSLEIE

DRAMMEN BILUTLEIE AS

Tordenskioldsgate 80, tlf. (03) 83 48 72 -

FRA KATTUGLAS LIV

Dagfinn Kolberg

INNLEDNING :

I traktene ved Kolberghaugen ved Vestfossen i Øvre Eiker har kattugle hatt tilhold i mange år. De to-tre siste årene har jeg ført notater over mine observasjoner av kattugle, og noe av det jeg har opplevd og erfart vil jeg presentere i denne artikkelen.

Kattugla er nok den av uglene folk flest kjenner best til. Dette kommer av at kattugla gjerne har tilhold nær bebyggelse i parker, alleer og hager der det finnes store, gamle og innhule løvtrær. Dessuten er skog som grenser til dyrket mark og små avgrensede løvskoger i jordbrukslandskap, egnede tilholdssteder for kattugle.

BESKRIVELSE AV OBSERVASJONSOMRÅDET.

Kolberghaugen er et ca. 1/2 kvadratkilometer stort område 1 km nord for Vestfossen. På den nordøstre delen av haugen finner vi et tettbebygd strøk, men ellers består den av spredt beliggende gårdsbruk og noen enkelte hus her og der. Mesteparten av arealet består av dyrket mark, men der det er for bratt lende til dette, har det med årene dannet seg avgrensede skogteiger. Disse skogteigene består av mye grov løbskog med enkelte innslag av gran og furu, med andre ord ypperlige områder for kattugle !

INNLEDENDE OBSERVASJONER .

Vinteren 1977/78 markerte en hann sitt territorium ved gården vår, dvs. på den nordlige delen av Kolberghaugen. Dette ga støtet til at jeg i februar 1978 satte opp en kattugleholk ved en hugstflate i skogen noen hundre meter nordvest for Kolberghaugen. Bare et par uker senere var denne holken okkupert av perleugle ! Denne hekkingen ble imidlertid spolert, sannsynligvis p.g.a. mår som tok eggene.

I løpet av høsten 1978 gjorde jeg flere observasjoner av syngende kattugle. Sannsynligvis var det den samme hannen jeg hørte synges hver gang. Det er typisk for kattugle å markere territorium om høsten. 10/8 og 6/9 hørte jeg en hann synges nord på Kolberghaugen. 29/8 satt en hann ved den oppsatte

ugleholken i skogkanten.

Sent om kvelden den 26/12 kom jeg gående på en smal vei på en haug som avløser Kolberghaugen i nord, kalt Halshaugen. En stor fugl hev seg plutselig lydløst ut fra et rognebærtre og ble borte i nattermørket. Det var kattugle ! Inspirert av denne siste observasjonen plasserte jeg midtvinters en ny kattugleholk (en ombygd gammel radio !) i en av de avgrensede skogteigene. Jeg valgte den som lå på vår grunn, altså nord på Kolberghaugen. Ca. 7 meter oppe i ei kraftig furu like i jordekanten var den beste plassen jeg kunne finne. To måneder gikk uten noen flere observasjoner. Men den 4/3 fikk jeg høre en kattuglehann ca. 1 km unna. Jeg begynte å miste håpet om å få kattugle i holken...

ETABLERING.

23/3-79 kl. 19.50 - 20.40. Denne kvelden skulle jeg igjen få høre kattugler. Jeg gikk en tilfeldig tur for å lytte, og ved den nyoppsatte holken var det liv og røre. Et kattuglepar hadde tydeligvis godtatt holken og var i full gang med parringssermonien. Den ene av uglene, trolig hunnen, sang "den karakteristiske lokketonen "klevitt" mer eller mindre hele tiden, mens den stadig flyttet plass omkring holken. Hannen sang noen strofer av og til, men som regel bare enkle "ho"-er. Mens det hele sto på, begynte en rev å skrike i skogkanten. Og for noen skrik ! Langtrukne og uhyggelige som de var, grøsset jeg helt ned i tærne ! Men det var stemning ! En marsnatt kan by på store opplevelser.

STEMMEYTRINGER I PARRINGSTIDEN.

Jeg hadde plassert holken bare ca. 200 meter fra låven vår, og låvebrua brukte jeg som fast lyttested. Herfra hørte jeg som regel godt. Ble lydene litt svake, forsterket jeg de rett og slett ved å krumme hendene rundt bak øret ! Den neste kvelden, 24/3, ankom jeg låvebrua kl. 19.30. Da var kattuglene allerede i full gang, enda det var ganske lyst. Som forrige kvelden lokket hunnen med "klevitt", mens hannen ssang noen strofer av sin vakre vårsang, gjengitt som "hooo..... kokk ho'o'o'ooo". Ofte sang den bare den første eller den siste delen av vårsangen.

Denne kvelden fikk jeg både se og høre rev. Reven har jo som kjent også sin parringstid i februar-mars. En rev gikk faktisk like forbi ugleholken, uten at kattuglene lot seg forstyrre noe særlig. En annen rev skreik oppe i skogkanten. Det var nok noe slakteavfall vi hadde liggende som lokket den vesle revetassen helt opp til husene denne kvelden. Men den fikk trolig teften av meg, og forsvant.

Ved ugleholken var det aktivitet helt fram til kvart over åtte om kvelden. Flere ganger hørte jeg den såkalte "xylofon-lyden" gjengitt som o'o'o'o'o'o'. Den hørtes ut som en sakte trille. I følge Haftorn (1971) utstøtes denne lyden av både hann og hunn, særlig ved reiret, og kan være vanskelig å oppfatte på 150-200 meters avstand. Jeg måtte lytte intenst for å høre den.

Trillen varte i ca. 1 sekund, deretter kom et opphold på ca. 1 sekund, og så ny trille. Kl. 20.25. hørte jeg en kattuglehann synge ca. 1 km unna. Var det en tredje ugle tro ?

I tidsrommet fra kl. 22.15 til kl. 22.45. samme kvelden satt jeg igjen og lyttet. Kl.22.15. - 22.30. hørte jeg lokketone, sang og "xylofon-lyd". Så var det stille i ca. 10 minutter. Kl. 22.40-22.45. utstøtte et av individene lokketonen "klevitt". Det er verdt å merke seg at lydaktiviteten fra kattuglenes side er størst i skumringen om kvelden. Videre utover natten gir de ikke så mye lyd fra seg.

Jeg hørte nå ikke mer til kattuglene før 1/4, da både hann og hunn sang ca. 10 minutter tidlig på kvelden. Men i mellomtiden hadde jeg fått bevis for at kattugle oppholdt seg i kassa også om dagen. Flere ganger holdt nemlig nøtteskriker et forferdelig leven ved ugleksassa. Observasjoner tydet på at hunnen nå lå fast på reiret, mens hannen om dagen hadde tilhold i barskog ca. 3-400 meter fra kassa. I skumringen begynte hannen ofte å synge fra skogen, og hunnen svarte momentant fra kassa med lokketonen "klevitt". Dette skjedde flere kvelder.

KASSEKONTROLLER.

Den 5. april foretok jeg første kontroll av kassa. Hunnen lå der og blåste seg litt opp. Etter opptil 10 døgn i reiret, sannsynligvis for å varme opp underlaget, begynner vanligvis kattugla eggleggingen i begynnelsen av april. Kattugla flyttet seg ikke, så det var umulig for meg å si om noen egg var lagt.

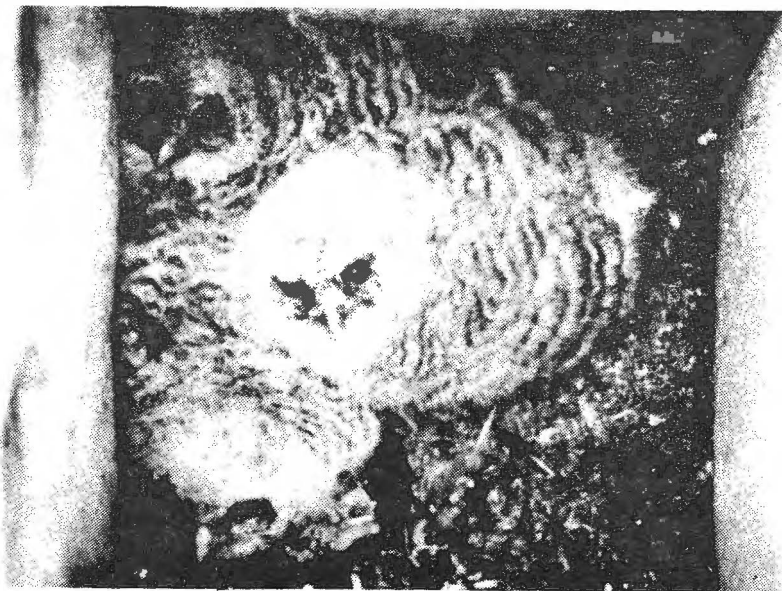
Om kvelden den 6.april var det stor aktivitet ved reirholken. Hannen sang, mens hunnen utstøtte lokketonen "klevitt". Flere ganger hørte jeg også "xylofon-lyden". Utover i april hørte jeg flere kvelder lyder fra kattuglene. To ganger hørte jeg kattuglene gi lyd fra seg i dagslys. I begge disse tilfellene var det hannen som sang en strofe om ettermiddagen fra sitt dagleie i skogen.

Den 18/4 kontrollerte jeg kassa på ny. Eggene burde vært lagt, men som første gangen rikket heller ikke nå kattugla seg fra reiret. En kontroll 26/4 ga samme resultat. Den 10/5 kontrollerte jeg kassa nok en gang. I motsetning til de første gangene, lå det nå 5 døde smånagere (skogmus, markmus) og en del fjær rundt den oppblåste hunnen.

Den 16/5 foretok jeg også en kontroll av kattuglakassa, og det var skjedd drastiske ting på denne uka. Hunnen lå ikke lenger alene i kassa, ved siden av henne og delvis under henne lå tre hvite, spurvestore og dunkledte kattuglunger uten åpnede øyne. Et uklekt egg var skjøvet bort i et hjørne. Hunnen blåste opp fjærdrakten, men gjorde ingen tegn til å ville fly av reiret ! Dette er jo litt merkelig, for jeg har alltid hørt at kattugler er spesielt aggressive når de har unger.

To dager seinere plasserte jeg et kamouflasjetelt 50 meter fra kattuglekassa, og flyttet det nærmere dag for dag. Den 24/5 kontrollerte jeg kattuglekassa for sjette gang. Hunnen lå der med to unger på ryggen og en ved siden av. Ungene hadde nå åpnet øynene, og hadde vokst kraftig. Enkelte brune nyanser var allerede å se i fjærdrakta, spesielt noen lysebrune tverrstriper på vingene. Ungene ga hele tiden fra seg noen knøppende lyder, mens jeg fingret med kassa. De tre ungene virket nokså jevnstore.

Den 27/5 kontrollerte jeg igjen kattuglekassa, og nå lå ungene aleine der. De var trolig 15-18 dager gamle, for når ungene har nådd den alderen, lar hunnen dem ligge aleine i kassa om dagen. Denne kvelden ble de tre kattugleungene ringmerket.

Kattugleungene i kassa. Foto: D.Kolberg.

KATTUGLEMOR DÖD

Den 1/6 gjorde jeg et lite hyggelig funn ikke langt fra kattuglekassa, nemlig en död kattugle. Størrelsen tydet på at det var en hunn. Den lå rett under noen kraftledninger og hadde et stort hull i halsen. Trolig hadde den i jaktens iver fløyet på en av ledningene. Jeg regnet det for sikkert at dette var en av kattuglene "mine", og sannsynligvis hunnen!

Hva ville skje med ungene nå ?

Samme natt satt en kamerat av meg i kamuflasjeteltet. Da han satte seg inn ca. kl. 20.30 satt en kattugleunge i åpningen i kassa. Følgende opp-tegnelse ble gjort denne natten :

Kl. 21.47. Kattuglehannen begynte å synge like ved kassa. Dette kan nok være et tegn på at hannen har mistet sin make.

Kl. 22.00. Mating av ungene.

Kl. 24.00. Ny mating.

Kl. 24.00 - 24.20. Hannen (?) satt og lokket med "klevitt" like ved reir-kassa.

Kl. 02.00. Igjen ble lokketonen "klevitt" hørt. Mating ble trolig foretatt også nå. Hannen fortsetter altså å mate ungene selv om den har mistet sin make. Det burde med andre ord ikke være noen fare med ungene.

Kattugla stikker hodet ut av kassa. Foto:D.Kolberg.

De påfølgende dagene virket alt normalt ved kattuglekassa. Som regel satt det en unge i åpningen da jeg ankom kassa ved sju-tida om kvelden, og det hendte den satt i åpningen når den voksne kom med mat, ja til og med hindret den voksne i å komme inn i kassa ! Allerede klokka fire om ettermiddagen hendte det at en kattugleunge satt i åpningen i kassa.

UTFLYGING.

Da jeg ankom kattuglekassa om ettermiddagen den 9/6, virket det mistenkelig stille der. Og ganske riktig, alle tre ungene var utfløyet! Alt var gått bra så langt, men ungene er i følge Haftorn (1971) avhengige av foreldrene hele 2-3 måneder etter at de har forlatt kassa, så det var ennå uvisst om ungene ville klare seg. Men kattuglene var ikke langt unna. Bare 50-100 meter fra reirkassa satt hannen og en unge. Hannen varslet hele tiden, mens jeg befant meg i nærheten av ungene. Jeg så som sagt bare en unge, men de to andre satt nok også i nærheten.

Observasjonene ble nå avbrutt av en tre-ukers tur til Nord-Norge. Samme kvelden jeg kom hjem igjen tok jeg en tur til kattuglekassa, for nå var jeg virkelig spent på hvordan det sto til med dem. Og lydene jeg hørte var ikke til å ta feil av. Kattugleungene satt og lokket på nøyaktig samme plass som jeg så dem for ca. 3 uker siden. Jeg skremte opp to ugler, den ene var helt sikkert en unge. Med vinglende, men sikker flukt fløy den og satte seg litt lenger unna. Men jeg så den godt. Om kvelden og natta i tre-fire uker utover hørte jeg stadig vekk kattugleungene (alle trel) sitte i nærheten av rugekassa og lokke på hannen og mat. De lokket både sittende og i flukt. Selv hørte jeg bare ungene sitte i den avgrensede skogteigen ved kassa. Men en natt hadde en nabo som bor i andre enden av Kolberghaugen besøk av tre ugleunger som satt og lokket "pss-jitt." En satt på hustaket, de to andre i graner som sto i nærheten. Den 7/8 var siste gang jeg hørte kattugleungene sitte og lokke.

DISKUSJON.

Kattugleungene forlot holken mellom den 7/6 og den 9/6. Hvis man regner en reirtid på 29-32 døgn ble eggene klekt ca. den 8/5. Eggets ruge-tid er i følge Haftorn (1971) 28-30 døgn. Kattuglehunnen la altså eggene først i april, det er også det mest vanlige.

I hele 2 måneder etter at de forlot reiret, hadde ungene tilhold i nærheten av kassa. De var med andre ord meget stedbundne i den tiden de var avhengig av mat fra hannen. Alt tyder på at min antakelse om at det var hunnen i paret jeg fant død, stemmer. Det eneste som kan tale imot den antakelsen, er at ungene fikk rikelig med mat hele tiden. Ungene ble som før nevnt matet hele tre ganger i løpet av den natten det ble holdt vakt ved reiret. 2-3 matinger pr. natt er også det vanlige når begge foreldrene mater!

Like etter at jeg fant den døde kattugla, ringte jeg til Gunnar Lid på Zoologisk Museum i Oslo for å snakke med ham om denne saken. Lid fortalte flere eksempler på at kattugleunger vokste opp, selv om den ene av foreldrene døde. Om det skal gå fint eller ei avhenger også selvsagt av når i hekkeperioden det skjer. Jeg (og ugleungene) var heldig, i og med at ungene var ca. tre uker gamle da den ene voksne døde. Ungene hadde med andre ord bare ca. 1 uke igjen av oppholdet i reirkassa. Da var trolig hannens "morsinstinkt" så sterkt at den fortsatte med oppfostringen av ungene.

I alle tilfeller ga denne kattuglefamilien meg en lang rekke fine opplevelser i løpet av våren og sommeren, og neste vår henger det flere kattugleholker rundt omkring ved Kolberghaugen. Om det i hele tatt blir hekking er uvisst. Dødeligheten hos ungfugler av kattugle er stor det første året - ca. 67 % ifølge Haftorn (1971), 43 % hos eldre fugler. Uerfarne ungfugler sulter ofte ihjel om høsten. Både ungfugler og voksne går dukken i harde snøvintre. Men jeg håper og ser fram til ett nytt år med kattugle som nærmeste nabo.

LITTERATUR: Haftorn, Svein 1971: Norges fugler. Univ.forl.Oslo.

NOF, HALLINGDAL LOKALLAG.

ÅRSBERETNING 1978.

I løpet av beretningsåret er det holdt 7 medlemsmøter. Det har gjennomsnittelig vært 10-15 på møtene. På møtene har vi hatt lysbildeforedrag og filmfremvisning.

10/1 : Naturfilm ble vist.

25/1 : Film, "Historien om en ring".

8/3 : Film, "Nordfugløy, havørnens kongerike".

12/4 : Jan Michaelsen: "Med trekkfuglene til Gambia".

1/5 : Gunnar Lid: "Trollfuglene på Røst".

10/11 : Ivar Johnsen: "Glimt fra Nord-Norges fugleliv".

10/1-79: Årsmøte, Torgrim Breiehagen: "Fuglelivet i Øvre Pasvik".

Nytt styre ble valgt: Formann Ivar Johnsen, nest form. Dag Vatle, sekretær Geir E. Roe, kasserer Lars O. Odden, styremedlemmer Kjell A. Tolpinrud og Christian Aas.

Det har vært avholdt 2 ekskursjoner:

En til Torpo og Strandefjorden, Ål 4/5, hvor bla. vi så interessante arter som storlom, stjertand, svartand og trane ble observert.

25/5 tok vi turen opp på Golsfjellet, arter som fjellvåk og brushøne kan nevnes. Deltagerantallet på turene har vært 5 og 6.

I vinterhalvåret har noen av medlemmene drevet regelmessige ande- og fossekalitellinger, i tillegg til vanlig observasjonsvirksomhet. I sommer deltok flere medlemmer i atlas-prosjektet.

Årskontigenten og abonnement på Buskskvetten er kr. 10,- uansett alder. Medlemskapet er for tiden ca. 20.

1970-ÅRENES ISFUGLINVASJON. EN SAMMEN- FATNING AV FUNNENE I BUSKERUD.

Øivind Syvertsen

INNLEDNING.

Isfuglen *Alcedo atthis* har alltid vært en sjelden fugl i Norge, og for enhver fuglekikker er det en opplevelse hvis man er så heldig å finne denne vakre fuglen ute i naturen langs vann og vassdrag som er dens naturlige element. I årene ca. 1973-77 har imidlertid arten opptrådt uvanlig tallrikt her til lands, spesielt på Østlandet. Endel observasjoner ble også gjort i Buskerud, og disse funnene presenteres i denne artikkelen, samtidig som det pekes på årsaker til bestandens vekst og senere fall.

LITT OM LEVEVIS OG UTSEENDE.

Men først litt om fuglen generelt. Isfuglen er ikke stor, bare en tanke større enn en spurv (ca. 18 cm). Avhengig av småfisk som den er, har den sitt tilhold langs elver og vann, helst der vannet er såpass klart at den kan se sitt bytte. Til hekkeplass velger den bratte sand- eller jordskreinter ved breddene, hvor den på sandvalevis graver en kanal inn til selve reiret. Dybden på denne kanalen varierer som regel mellom 40-100 cm, men kan en sjelden gang være noe grunnere eller dypere enn dette. I reirkammeret legges 4-11 hvite egg. To kull er ganske vanlig (det normale?), og også tre kull forekommer nokså ofte. I Sverige har dessuten 4 kull på et år blitt registrert (Svensson 1978).

Isfuglens utseende er et kapittel for seg. Få fugler i vår fauna har slike briljante farger, der særlig den voksne hannen imponerer med sin metallglinsende ryggside og sterkt rødbrune underside. (Hunner og ungfuglene ser likedan ut, men er ikke så kraftig i færgen). Dette sammen med korallrøde bein og et langt, dolkeformet kraftig nebb på den spurvestore fuglen bringer tankene hen på en eksotisk gjest enn på en forholdsvis hardfør fugl som frister tilværelsen i det kalde nord vinterstid.

OBSERVASJONENE I BUSKERUD.

Det første funn av isfugl i vårt fylke ble gjort i Hønefoss i 1950, da 1 ind. ble sett på årets siste dag (Haftorn 1971). Deretter skjedde ikke noe mer før på ettersommeren 1974 da ett ind. ble observert på Linnestranda. I de etterfølgende årene dukket den ene fuglen etter den andre opp på forskjellige steder, inntil det brått var slutt vinteren 1977/78. Nedenfor er

listet opp alle kjente funn av arten i fylket i 1970-årene, i kronologisk rekkefølge.

- 1974: 1. 1 ind. Linnesstranda, Lier 28/7 (Nygård 1979).
 2. 1 juv. ind. ringmerket Averøya, Ringerike 11/10 (Breiehagen 1976).
- 1975: 3. 1 ind. Trillhus, Gol 3/5 (Breiehagen 1976).
 4. 1 ind. Hoensbekken, Hokksund, Øvre Eiker 6/5 (Breiehagen-76).
 5. 1 ind. ringmerket Åroselva ved Grodalen mølle, Røyken 6/6 (Breiehagen 1976).
 6. 1 ind. Vatsfjorden, Ål fra 4/8 og to uker framover (Breiehagen 1976).
 7. 1 ind. Sætre, Hurum 5/10 (Breiehagen 1976).
 8. 1 ind. Drammenselva ved Mjøndalen, Nedre Eiker 25/10 (Morten Halmrast).
- 1976: 9. 1-3 ind. Vestfosselva, Øvre Eiker 18-27/1 (Nævra 1977).
 10. 1 ind. Åroselvas utløp, Åros, Røyken 28/2 (Per Ole Syvertsen).
 11. 1 ind. Øra, Sætre, Hurum 13/3 (Bjørn Bjørnsrud, Per Ole syvertsen).
 12. 1 ind. Vestfosselva, Øvre Eiker 27/11-15/12 (Nævra 1977).
- 1977: 13. 1 ind. ringmerket Averøya, Ringerike 21/5 (Anker-Nilssen 1978).
 14. 1 hunn Linnesstranda, Lier 17/9-5/11 (ringmerket 8/10) (Nygård 1979).
 15. 1 ind. Gamledammen, Høvik, Røyken 18/9 (ikke okt.) (Syvertsen 1978).
- 1978: 16. 1 ind. Åroselvas utløp, Åros, Røyken 7-8/1 (Kenneth Larsen, Per Ole Syvertsen, Øivind Syvertsen).

For oversiktens skyld er funnenes fordeling utover året vist i fig. 1. I de tilfeller der en observasjon strekker seg over flere måneder er alle månedene tatt med i figuren. Funn nr. 9 i oversikten over er regnet som én observasjon.

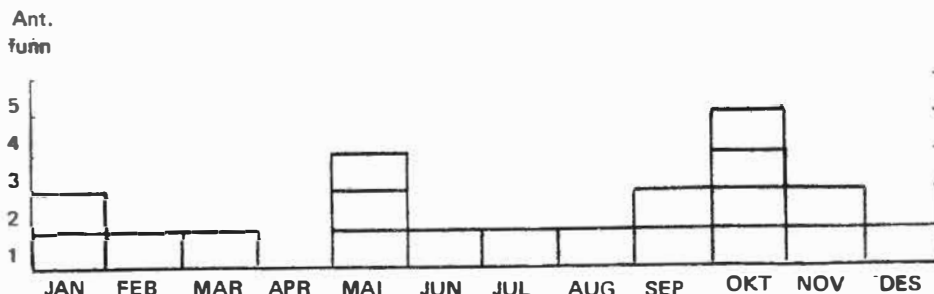

Fig. 1: Funn av isfugl i Buskerud 1974-78, månedsfordeling.

De fleste eldre funn i Norge er gjort i perioden ultimo august- primo april (Haftorn 1971). Det er derfor verdt å legge merke til at hele 6 av de 16 funnene (39%) er gjort i sommerhalvåret fra mai til primo august, og 4 av disse i 1975. Ingen av disse sommerobservasjonene førte til hekkefunn her i fylket, noe som imidlertid skjedde i Akershus og Hedmark i 1975. (Anon . 1976, Ree 1976). Med disse tre hekkefunnene ble dermed nordgrensen for artens hekkeutbredelse forskjøvet betraktelig, idet den tidligere bare var påvist ved Halden (Haftorn 1971).

INVASJONENS ÅRSAKER, DISKUSJON.

Hva skyldes så denne kraftige oppblomstringen av isfugl på Østlandet, og hvorfor forsvant den igjen mer eller mindre? For å finne svaret på dette må vi se på forholdene i våre naboland Sverige og Danmark, hvor isfuglen er vanligere enn hos oss, og hvor også hoveddelen av den skandinaviske bestanden overvintrer. Strenge vintre kan ta knekken på store deler av bestanden. Vintrene 1972/73, 1973/74, 1974/75 var milde, følgelig var vinterdødeligheten liten, og den svenske og danske populasjonen fikk mulighet til å bygge seg opp i løpet av disse årene. I Danmark førte denne overproduksjonen bl.a. til at flere hekkefunn i 1975 ble gjort på Sjælland, hvor den tidligere var svært sjelden (Dybbro 1976), og i Sverige nådde den som hekkefugl nord til landskapet Medelpad samme år, en betydelig tøyning av nordgrensen som tidligere fantes i Uppland og Dalarna (SOF 1978).

Best kan kanskje bestandsekspløsjonen illustreres ved et eksempel fra Klippantrakten i Skåne, hvor isfuglen i et undersøkelsesområde er studert inngående gjennom ei årrekke. Her oversteg bestanden aldri 5 par i perioden 1939-72. I 1972 hekket 3 par. Så i 1973 steg antallet til 7 par, i 1974 var det 9 par, og i 1975 hele 17 hekkende par. Så kom vinteren 1975/76, den første relativt kalde på flere år, noe som straks medførte en reduksjon til 8 hekkende par sommeren 1976 (Svensson 1978). Senere har vintrene vedvart å være strenge og gjort livsbetingelsene hardere for isfuglen. Det må også nevnes at somrene var svært varme og tørre midt i 70-årene, spesielt 1975 og 1976, noe som også virket i gunstig retning for hekking av isfugl, som jo har sin hovedutbredelse på noe sørligere breddegrader.

Denne kombinasjon av milde vintre/gode hekkebetingelser med stor ungeproduksjon og høy bestandstetthet i Sør-Sverige/Danmark forklarer altså den interessante flommen av isfuglobservasjoner over Østlandet i disse årene. Fenomenet er ikke ukjent for en streiffugl som isfuglen, som i Skandinavia befinner seg i utkanten av sitt utbredelsesområde. Klimatiske forhold får under slike forhold stor effekt.

Med den værtypen vi har hatt de siste 2-3 årene, med kalde vintre og forholdsvis fuktige somre, må vi nok se i øynene at "isfugl-boomen" foreløpig er forbi. I vårt fylke er i skrivende stund ingen funn gjort på over 1½ år, såvidt jeg har kjennskap til. Men en artig demonstrasjon på en av naturens mange mekanismer var det. Kanskje vil det senere komme en reprise på de omstendighetene som førte til innsiget av isfugler, slik at flere får sjansen til å beskue en av de vakreste, mest fargesprakende og interessante fugleartene vi har.

LITTERATUR:

Anker-Nilssen, T. 1978. Ringerike Feltstasjon Averøya, ornitologisk rapport 1977. Stensiltrykk, 16 s.

Anon. 1976. Nåværende status over fuglelivet i Nordre Øyeren. Rapport nr.1 fra Nordre Øyeren fuglestasjon, 39-74.

Breiehagen, T. 1976. Faunistisk rapport fra Buskerud til og med 1975. Sterna 15: 159-167.

Dybbro, T. 1976. De danske ynglefugles udbredelse. Dansk Ornitologisk Forening, København.

Høftorn, S. 1971. Norges fugler. Univ.forl. Oslo.

Nygård, J.E. 1979. Linnestranda. Rapport 1970-78. Buskvetten 3:4-21.

Nævre, A. 1977. Fuglefaunaen i Øvre Eiker med hovedvekt på Fiskumvannet. Stensilrapport, 3 .utgave.

Ree, V. 1976. Rapport fra NNSK's virksomhet april 1975-april 1976. Sterna 15: 179-197.

SOF. 1978. Sveriges fåglar. Stockholm.

Svensson, S. 1978. Kungsfiskaren Alcædo atthis i Klippantrakten, Skåne - förekomst och biologi. Vår fågelvärld 37 : 97-112.

Syvertsen, P.O. 1978. Fuglelivet i kunstdammer på Hurumlandet. Buskvetten 2: 48-52.

REGNSKAP FOR ÅRET 1978.

Hallingdal lokallag

Beholdning 1/1-78		kr. 7538.11
Inntekter:		
Medlemskontigenter		kr. 180.00
Salg		kr. 218.00
Sum		kr. 7936.11
Utgifter:		
Annonser	kr.	72.00
Foredragsholdere	kr.	200.00
Leie av film	kr.	43.60
Varer til salg	kr.	78.00
Porto og kontorsaker	kr.	151.00
Reisepenger	kr.	180.00
Diverse utgifter	kr.	763.35
Sum	kr. 1487.95 =	kr. 1487.95
Beholdning 31/12.78		<u>kr. 6448.16</u>

Til:

TAMRON

Avbildet i full størrelse!

nærgrense

1,7 m

Veil. pris
kr 2930,-

foto magasinet a/s

N. Storgt. 1 - Tlf. 83 38 32

(Inng. Amtm. Blomsgt. - vis-a-vis Bragernes Apotek)